

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Esityksen tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus edistäisi työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskuksen perustamisen tavoitteena on palvelujärjestelmän uudistaminen siten, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aikaisempaa tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen.

Palvelukeskuksen valmisteluajataulu on ollut nopea. MTK pitää tärkeänä, että tämäntyyppisen uuden toimijan funktiota tarkastellaan huolellisemmin. MTK pitää erikoisena, että voimavaroja ei suunnata esim toisella asteella ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoituksen uudistamiseen ja sen perusrahoituksen tukemiseen. Juuri valmistuneessa arvioinnissa todettiin, että rahoitusjärjestelmä ei kannusta ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämiseen.

Hallituksen esitys nykymuodossaan sisältää paljon termejä, joita ei ole määritelty. Palvelukeskuksen toimintaa kuvataan ohjattavan ilmiölähtöisesti. Lainsoveltamisen kannalta on ehdottoman tärkeää ymmärtää mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Lisäksi täsmennyksiä vaativat ”palveluekosysteemi”, ”alustamainen toiminta” sekä ”hakeva toiminta” ja sen motivointi.

MTK esittää, että palvelukeskusta ei perusteta, sillä sille annetut nykyresurssit eivät vastaa palvelukeskuksen tehtävien tavoitetilaa. Käsillä oleva esitys on hallintorakennelähtöinen ja jättää siten kaikkein tärkeimmän eli palvelujärjestelmän toimintojen kehittämisen liian vähälle huomiolle.

Lisäksi MTK huomauttaa, että joulukuussa 2020 valmistunut väliraportti oli puhtaasti virkamiesvalmisteluna tehty, eikä edustanut valmisteluryhmän näkemyksiä, kuten HE luonnoksessa sivulla 7 esitetään.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

MTK:n näkemyksen mukaan palvelukeskukselle esitetyt tehtävät ovat myös varsin laajoja ja osin päällekkäisiä olemassa olevien toimijoiden tehtävien kanssa. On tarpeen ensin selvittää, mitä puutteita nykyisten toimijoiden keskinäisessä koordinaatiossa on ja miltä osin palvelukeskuksen tulisi näitä ydintehtäviä toteuttaa.

Palvelukeskuksen esitetään kokoavan ja analysoivan osaamis- ja työvoimatarpeisiin liittyvää ennakoitietoa täydentäen muuta ennakointia. Kansallisesti, alueellisesti ja toimialakohtaisesti tehdään nykyisellään varsin monipuolisesti ennakointia koulutuksen kehittämiseksi ja suuntaamiseksi. Ennakointitietoa on saatavilla etenkin yleisellä tasolla varsin kattavasti lyhyellä ja pidemmällä aikajänteillä. Palvelukeskuksen ennakointia täydentävän ja kokoavan roolin tuomaa lisäarvoa tulee esityksessä selkiyttää ja täsmentää.

Koulutusorganisaatiot tiivistävät yhteistyötä työelämän kanssa. Palvelukeskuksella saattaakin olla haastetta löytää roolia ja annettavaa ennakkoinnissa ja koulutuksen suuntaamisessa aluetasolla koulutuspalvelujen tuottajien toimiessa paikallisesti tiiviissä vuorovaikutuksessa työelämän kanssa. Palvelukeskuksen toimintaa suhteessa muihin toimijoihin ei ole määritelty.

Työvoima- ja osaamistarpeet vaihtelevat suuresti alueittain, esimerkiksi väestökehityksen osalta muutosnäkökulmat ovat erityisen haastavia monimuotoisilla maaseutualueilla. MTK kysyykin, miten palvelukeskus tunnistaa nämä tarpeet?

Palvelukeskuksen esitetään myös rahoittavan koulutus- ja osaamispalveluja, joilla vastattaisiin ennakkoinnissa tunnistettuihin osaamistarpeisiin. Tässä toiminnassa alueen väestön ja työelämän tarpeiden mukaan räätälöityjen, lyhytkestoisten koulutuksien rahoituksen merkitys voisi olla suuri. MTK kysyy, miten palvelukeskukselle ohjatuin resurssein pystytään ketterästi ja joustavasti vastaamaan maa- ja metsätalouden pk-yritysten nopeasti muuttuviin tilanteisiin osaavan työvoiman saamiseksi esimerkiksi kriisiaikana?

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

MTK pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että palvelukeskuksen ohjauksesta vastaisivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä siltä osin, kun uudistus koskee työllisyyden edistämistä.

Työelämän ja aluetason mahdollisuudet vaikuttaa palvelukeskuksen toimintaan tulee ottaa hallintomallissa selkeämmin ja konkreettisemmin esille.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Luonnoksesta ei selviä, kuinka suurilla summilla ja millaisilla valtion talousarvion sisäisillä siirroilla palvelukeskus hoitaisi koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitustehtävänsä. Esitys palvelukeskuksen rahoituksesta on kaiken kaikkiaan vaikeaselkoinen.

Esitys toteaa, että palvelukeskuksen rahoitus ei leikkaisi oppilaitosten ja korkeakoulujen rahoitusta. ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen osalta esitys toteaa, että palvelukeskus ei korvaisi näiden tehtäviä, muttei kuitenkaan yksiselitteisesti ota kantaa siihen, siirtyisikö osa näiden hankintatoiminnan resursseista palvelukeskukselle.

Lisäksi palvelukeskuksen koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitustoiminta on esityksen perusteella ensi vaiheessa riippuvaista EU:n elpymistuesta, jonka kansallinen jakautuminen on toistaiseksi vielä epäselvää.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

-

Susanna Aro
Koulutusjohtaja MTK